

אַזְילּוּסְטוּרִיךְטְּעֵר פָּאָמִילְיעָן-זְשֻׁרְנָאָלָּן

בֵּית יְהָבָּ

עֲרֵשִׁינְטַּ יְעָדָעַן חְוֹדְשַׁ

אַרְגָּאָן פּוֹן "בְּנוֹת אָגּוֹדָת יִשְׂרָאֵל" אֵין פּוֹיְלָעָן

אֲשָׁה יְרָאָת
דִּי הָוָא
תְּהַלָּל
(מְשֻׁלָּם)

בֵּית יְהָבָּ
לְכוּ וְנִכְּהָ
בָּאוּ דִּי
(ישְׁפּוּ)

דָּאָס פְּרָגְנָדָס סָן גְּנוֹת אַגְּוָה יִשְׂרָאֵל:
לְפָבוֹט-לְיְהָבָּן-לְבָגָן-סָן דִּי יְוִוְשָׁעָרְגָּוּ
אַנְּיָן אַנְּיָן כִּיְבָּסָן. פּוֹן תְּהָרָה וְסָמוֹנָה.

בְּגָאָטָרְבָּגָּסְטָס-פְּרָיוֹן: 8 יְהָבָּן
אַוְוְסָלָן: 1,50 אַמְּרָקְטָן.
אַדְרָסָן פּוֹן רָהָה. אָן אַדְרָסָן:
Lodz, Aleksandrowska 28

דָּאָרְ צִיבָּל סָן דִּי בֵּית יְהָבָּ שְׁלָגָן:
עַבְּדָהָן דִּי וְוִוְיְשָׁעָרְגָּוּ אַנְּיָן גְּבוּסָטָן
הַסְּפָאָרְיָעָק אַיְבְּגָּקְרִיְּסָט-אַדְרָעָלָעָן.

אִינְהָאָלָּט:

- (8) פָּאָרָן בֵּית-הָדָן של טָעָלה-לְמָבָּט פְּיִינְגָּאָלָּד
(9) חָמָם וְוִילְ אַנְּרָתָ יִשְׂרָאֵל
שָׁוָה שְׁעִירָאָר
(10) חָצֹות (לְרוֹ)-בְּרוֹךְ שְׁפָעָן
(11) דָּאָס לְיעָדָן דְּגָנָקָן
הָרָב דָּרָ. פָּאָרָן צְבָּי יְאָגָּנָן זַיְל
(12) קִילְפָּוָרָ דָּרָ. נְהָן בְּיִנְגָּבָּיִם
(13) דִּי רָאָל סָן דִּעְרָ יְוִוְשָׁעָרְגָּוּ אַיְן
לְעַבְּדָן-הָרָב מְכָּבִי יְהָדָה גְּבָנָהָטָן
(14) כְּבָדָ יִשְׂרָאָל אַנְּיָן דִּי יְוִוְשָׁעָרְגָּוּ
אַבְּרָהָם אַיְבְּגָּבְעָרָן
(15) צִי דִּעְרָ וְעַלְבָּעָרָ צִיְּשָׁטָן (יִצְחָק)-
רָדוֹן צִיְּוָן פְּעַלְמָעָר
(16) סִיר וְוָרָעָן אַוְפָּרָ אַפְּרָעָר עַגְמָעָר
קִינְדָּרָן-גְּאָרָטָן:

- (17) רָבִי עַקְבָּא אַוְן זִין פְּרָויְ רָתְלָ...=|| (20) שְׁבָת קוֹרֶשׁ (ליְעָד)-טְרִוִּים בְּתַרְבָּקָה
(18) יְוִוְשָׁעָרְגָּוּ-דָּרָ. סְ. לְעַמְּפָאָן
(21) אַרְעָנָן בְּיָעָן (ליְעָד)-סְ. קְפִיאָטָעָק
(22) רַעַטְנִישָׁעָן
פְּוֹלִישָׁע בְּלַאֲנָגָן "Wschód".

בְּילְדָעָר :

- (1) רָבִי פְּנָחָס הַפְּהָן || (2) הרָב דָּבָבְמְזֻולָּשְׁ זְצִילָּן

צו דער זעלבער ציילט...

זו דער זעלבער ציילט?
חוּר קָאַן עַס עַמְּשִׁתְּסִין?
אוֹף דֵּעֶר וְלִלְתָּה וּךְ הָעָרָת
אַלְכָּבָן אָזָן גִּיעְזִין? ...
זוּ דֵעֶר וְלִלְתָּה צִיטָּה
חֲצָר קָאַן דְּרָקְלָעָרְעָן —
פָּאָרוּאָס עַשְׂעָדָן שְׁטַּאָרְבָּעָן —
אָזָן גָּבְּוַרְעָן חַעֲרָן? ...
זוּ דֵעֶר וְלִלְתָּה צִיטָּה
שְׁעִלְּגָנְטָרָט וְעַעֲנָן יְךָ צִיהְעָן;
וְעַרְגָּטָט מֶרֶר, צִילְּבָאָס וְיֵעַנְעָן;
פָּוּן לְגָנְעָן אָזָן אָזִין? ...
אָזְוִי שְׁעַבָּעָן עַס טְוּעָנְדָרְקָעָן,
אָרוֹס שָׂוְן וְצֵטְשָׁוְן טְוּעָנְדָרְקָעָן,
עַס וְעַלְעָן דָּרְרָוּעְנְדָרְקָעָן וְרוֹצָחָן,
אַפְּלִילְּוָן אָזָן וְיִזְנְעָן נְיֵשָׁאָנְשְׁפָּרָעָן;

דאַס לַיעַד פָּוֹן דָּאנָק

יעַגָּע, וְאָס גְּהֻעָן אַוְיָזְעָן וְעַגָּעָן תָּאָה,
צְוֹפְּעָנְגָּוָי אָס לְעָבָן אַנְגָּשָׁר וְצְרָעָר טְרָמָה,
בְּעַדְעַקְעַדָּן דָּאָס לְעָבָן אַנְגָּשָׁר וְצְרָעָר טְרָמָה,
סִטְ�וּעָעָתָן פָּסְטִיכָּבָן אַזְנָבָן דָּרְרָן דְּרָרָן,
זְאַלְעָן וְזָרָךְ פְּרָהָעָן אַזְנָבָן דָּרְקָעָן;

אַפְּבָּעָר אָזָן דָּאָס דָּאָס דָּאָס דָּאָס,
שְׁמָעַל אִזְּיִזְעָן דָּאָס לְעָבָן אַנְגָּשָׁר וְצְרָעָר צְוִילָה;
אַנְגָּשָׁר אַזְנָבָן דָּאָס לְעָבָן אַנְגָּשָׁר וְצְרָעָר צְוִילָה,
אַנְגָּשָׁר אַזְנָבָן דָּאָס לְעָבָן אַנְגָּשָׁר וְצְרָעָר צְוִילָה;

חַזְוֹת ...

גַּעֲנוֹן אִיזְדָּאַס שִׁפְעַט בִּינְאַכְּסָט, וְעַנְנַסְנֶאָּס לְעַפָּר
אִין דְּרִיוֹסְעָן, אָזָן פָּסְטָט..., נִישְׁטָאָשׁ שָׂוְן וְעָרָת
זָאַל שְׁטָעְרָנֶן דְּיָשְׁטַּקְיָיטָן, וְאָס הְפָרָשָׁס אַוְמָעָטָם;
דָּאָס רְוַהְגָּג שְׁוֹיְגָּעָן, — דִּי וְוְלָאָ אִיזְשְׁוָם!
פָּוּן וְאָסְפָּרְלָעָן, וְאָס רַוְשָׁעָן, פְּלַעַשְׁתָּעָן אָזְרָוםָעָן,
הָאַט אֲבָעָר דִּי עַרְדָּה, אַיְבָּרוּגְּרָזָעָן אָזָן בַּלְמָעָן; —
אֲזִוְּשׁ וְזָרָקְעָן מַשְׁתִּיחָות פִּיגְעָן; ...
אָזְוִי שְׁעַבָּעָן מַשְׁתִּיחָות פִּיגְעָן;
אָזְוִי שְׁעַבָּעָן עַס טְוּעָנְדָרְקָעָן,
אָרוֹס שָׂוְן וְצֵטְשָׁוְן טְוּעָנְדָרְקָעָן,
אָרוֹס וְעַלְעָן דָּרְרָוּעְנְדָרְקָעָן וְרוֹצָחָן; —
אָזְוִי שְׁבִּיבָּה יְבָבְּלָקְהָא גַּשְׁמִיכְלָטָס צָצָאָה;
עַס חִוּרָט דָּאָס אָלְשָׁע וְזָרָקְעָר;
חוּר וְזָנְתָּה מָרָה, צִילְּבָאָס וְיֵעַנְעָן;
פָּוּן לְגָנְעָן אָזָן אָזִין? ...
אָרוֹס שָׂוְן וְצֵטְשָׁוְן טְוּעָנְדָרְקָעָן,
אָרוֹס וְעַלְעָן דָּרְרָוּעְנְדָרְקָעָן וְרוֹצָחָן;
אָזְוִי שְׁבִּיבָּה יְבָבְּלָקְהָא גַּשְׁמִיכְלָטָס צָצָאָה;
עַס חִוּרָט דָּאָס אָלְשָׁע וְזָרָקְעָר,
חוּר וְזָנְתָּה מָרָה, צִילְּבָאָס וְיֵעַנְעָן; —
צִסְּפְּוִישָׁט יוּאָזְדָּרְקָעָן צְוִילָה;
אָזְוִי שְׁבִּיבָּה אָזָן, נְטָפָה וְזָרָקְעָר,
רְהָרְבָּן צָעַלְמָעָן עַסְלָלָעָה.

פָּאָרָן בֵּית-דָּין שָׁלָמָעָה*) / לִיבְ פֵּינְגָּאַלְר

ニַיְן, נִישְׁטָאָס דָּעֵר מְעַנְשָׁח, וְאָס גַּלְעַבְעָן אַיְזָה דָּעֵר עַנְטָרְפָּרָעָן.
צַבְּיוּרָט זִיךְּר בֵּית-דָּין אָזָן שְׁרִוְתָּא אָזָס:
— בְּיוֹטוֹ שִׁמְשָׁה פָּוּנִי-גָּרְבָּהָן טִוְּגָּי וְאַיְזָה הַפְּרָה-
אַגְּנְטָס, אִזְיַּת וְזָעֵר מְעַנְשָׁח כַּוָּנְגָּדָעָן דָּאָס פְּאָרָט זִיךְּר
דָּעֵר וְעַלְעָלָה. עָרָט סָפָרְטָרָבָה, אָזָן דְּבֵית-דָּין פְּגָּזָנָגָה זִיךְּר
סִוְּשָׁטָן וְאַזְזָעָה אַזְזָעָה, אָזְזָעָה זִיךְּר סָפָרְטָרָבָה, וְאָזְזָעָה
לְפִילְעָנְדָּן: תּוֹהָה, אִזְזָעָה זִיךְּר אַזְזָעָה, וְאָזְזָעָה זִיךְּר זִיךְּר
צִוְּיָה, זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר:
— צִוְּיָה, בְּיוֹטוֹ זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר:
— צִוְּיָה, בְּיוֹטוֹ זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר:
— צִוְּיָה, בְּיוֹטוֹ זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר:
— צִוְּיָה, בְּיוֹטוֹ זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר:
— צִוְּיָה, בְּיוֹטוֹ זִיךְּר זִיךְּר:
— צִוְּיָה, בְּיוֹטוֹ זִיךְּר:

) פָּרָנְגָּעָן פָּוּן בָּרוּךְ: אַפְּרָלְעָלְעָנְדָעָן פָּלָאָס.

— אָזְזָעָה תּוֹרָה הַקּוֹשָׁה, גַּעַזְוֹן אִיזְרָאֵל, זִיךְּר
מִקְמָטָם, גַּזְבִּי זִיךְּר עַפְעָס אִזְרָאֵל זִיךְּר
מִקְמָטָם, זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר:
— אָזְזָעָה תּוֹרָה, אָזְזָעָה תּוֹרָה, אָזְזָעָה תּוֹרָה
אָזְזָעָה זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר:
— אָזְזָעָה תּוֹרָה, אָזְזָעָה תּוֹרָה, אָזְזָעָה זִיךְּר:
— אָזְזָעָה תּוֹרָה, אָזְזָעָה זִיךְּר זִיךְּר זִיךְּר:
— אָזְזָעָה תּוֹרָה, אָזְזָעָה זִיךְּר זִיךְּר:
— אָזְזָעָה תּוֹרָה, אָזְזָעָה זִיךְּר:

Hilel Seidman

Rabin Ber Meisels

(Szkic historyczno-biograficzny)

I.

Wspaniały, oświetlający ogień uczuć najświętszych, pragnień najsłachetniejszych, ogień tępki za wolnością, za bytem własnym, samoistnym, niepodległym — wybuchł z wulkaniczną wprost siłą w bohaterosko-męczeńskim porywie roku 1863.

Po smutnej i nieszczęsnej epoce win i grzechów narodowych, po strasznym okresie upadków, klesz, upokorzeń, — dusza narodu polskiego przeorana nawskroś bolesnymi przejściemi, wstrząsnęta do głębi nadludzkimi cierpieniami, — objawiła się naraz w całym swym majestacie, w całej swej sile i potędze — w powstaniu styczniowemu.

A nie była to tylko walka narodu o swą wolność i niepodległość, lecz zarazem śmiertelny bój dwóch wrogich sobie światów, dwóch wykluczających się nawzajem potęg. Z jednej strony — działa barbarzyńska drapieżność azjatycka, samowładczy despotyzm gnebiący swą żelazną brutalną ląpą wszelką wolną myśl, wszelki samodzielny poryw, a z drugiej — rozwijająca się pod ożywczem wpływami Zachodu — kultura i cywilizacja, ustroj społeczny, oparty na zasadach wolności i tradycjach Konstytucji 3-go Maja. Spotkały się te dwie siły twarzą w twarz, w gigantycznych wprost zapasach ostatniego powstania polskiego.

Dwa największe w świecie miliitarne państwa — pisał słynny krytyk literacki Jerzy Brandes — Rosja i Niemcy, z których żadne nie reprezentują ani politycznej wolności, ani samodzielności narodowej, ani nawet wolności osobistej jednostek,

te dwa kolory militarnie mają obecnie jeden cel wspólny i prowadzą walkę wewnętrzną, eksterminacyjną na życie i śmierć z szesnastomilionowym narodem, którego chcą wytepić, zgładzić z powierzchni ziemi. Naród polski zakuty w kajdany, spętany, skneblowany, uciskany jak żaden inny na świecie, traktowany jest przez swych ciemieńczyków, przez tych wielkich mocarzy, jakby eksplansywny element, rozszerzający się i wciskający wszędzie, chcząc swych ciemieńczyków opanować¹⁾.

Nie dziw więc, że Żydzi, którzy się przecież nic innego nie domagają, jak tylko sprawiedliwości, stanęli po stronie tych, którzy w tym wypadku byli tej sprawiedliwości przedstawicielem, którzy reprezentowali wobec Rosji siłę moralną o całe niebo wyższą. Nie dziw też, że naród żydowski najbardziej ze wszystkich prześladowany i uciskany, wieǳiał dobrze co to jest niewola i odczuł głęboko ogrom krzywdy wyrządzonej narodowi polskiemu przez carski despotyzm i moskiewskie barbarzyństwo.

A w niesieniu pomocy powstańcom i ich władzom, pierwsze zajął miejsce słynny już przedtem rabin stolicy BER MEISELS, który z niezwyklem poświęceniem i zaparciem się siebie, popierał i wspomagał bojownikom wolności, wszelkimi sposobami i środkami jakimi dysponował.

A potrafił połączyć w sposób znakomity, szczerze i gorące przywiązywanie do Polski, ze silnym poczuciem godności narodowej i świadomością, że reprezentuje przedewszystkiem interesy żydowskie.

II.

Rabin BER MEISELS urodził się w r. 1798 w Szczenicinie u ojca uczonego talmudysty Jicchaka Meiselsa, późniejszego rabina w Kamieńcu, 2) autora znakomitego komentarza do wielu traktatów Talmudu p. t. "תְּבוּנָה יַרְמִין", 3) Wywodził się ze sławnej rodziny rabinackiej szcyciącej się takimi przodkami, jak wielcy koryfusze — talmudyści: Rabi Mosze Isserles (ט"ז) R. Joel Sirkes, (ט"ב) Rabi Szabse Hakohen Rappaport (ט"ו) i R. Benjamin Zew (ט"ז). Młody Meisels odebrał troskliwe i staranne wychowanie w duchu naturalnie tradycyjno-religijnym, studując gorliwie Talmud i decyzory, a także język, a raczej języki krajowe (polski i niemiecki). Ożeniwszy się ówczesnym obyczajem młodo z córką bogatego żyda Salomona Bornsteina we Wieliczce, osiadł w żydowskim przedmieściu Krakowa, Kazimierzu.

Swymi niezwykłymi zaletami ducha i charakteru oraz erudycją talmudyczną, zaskarbił sobie w krótkim czasie uznanie rodaków, tak że został wyniesiony w r. 1832 — mając zaledwie 34 lat — na stopę rabinacki w Krakowie.

Miał wprawdzie przeciwnika w osobie kontraktandydata rabina Saula Landau, lecz rząd w zgodzie z wolą przeważającej większości gminy, zamianiał go jedynym rabinem Krakowa.

Odtąd rabin Meisels dzierżał w swych dloniach ster wszelkich spraw żydowskich, czuwając ciągle nad potrzebami nietylko duchowniemi i nietylką powierzonej swej pieczy gminy, lecz i całego Żydostwa galicyjskiego, będąc nieustraszonym szermierzem praw swego narodu.

Cale bowiem życie społeczne, polityczne i kulturalne skupiało się dookoła jednej wybitnej indywidualności, będącej główną postacią całej gminy, która swą powagą dominowała w niej zupełnie. A ponieważ religia przedstawała główny czynnik decydujący we wszelkich dziedzinach społeczeństwa żydowskiego, tak w życiu prywatnym jak i zbiorowym, było to więc rzeczą całkiem naturalną, że tej religii przedstawiciele kierowali całym życiem publicznem w Żydostwie. Były to po największej części ludzie o wysokim poziomie umysłowem i czystych charakterach, którzy wziawszy na swych barkach odpowiedzialność kierowania losami gminy żydowskiej, ze zupełnym zaparciem się siebie wykonywali obowiązki z tem związane i znakomicie sprostowali swemu szczeniennemu — ażkolwiekże wykiele trudnemu — zadaniu.

Godnym takim kierownikiem był też rab. Meisels. Nie było ani jednej sposobności, którejby nie wykorzystał dla dobra narodu, nie było ani jednej dziedziny, w którejby nie działał swą niezmordowaną energią, nie było sprawy, na którejby nie wywarł swego zbawionego wpływu.

Już w kilku miesiącach po objęciu przez niego urzędu rabinackiego, był jednym z głównych inicjatorów petycji wniesionej dn. 22 marca 1832 do rządów opiekuńczych t. zw. "Rzeczypospolitej Krakowskiej", (Rosji, Prus i Austrii), w której Żydzi krakowscy skarzyli się na nieznośne warunki stworzone statutem z r. 1817, prosząc o prawo kupienia domów przy ulicy Krakowskiej na Kazimierzu, o wolny handel w Krakowie, o zniesienie niektórych "podatków żydowskich" i t. d. Należał też później do komisji stworzonej przez te 3 rządy dla rozpatrzenia tej sprawy, gdzie energicznie bronil postulatów żydowskich, ale — jak można się było po ówczesnych stosunkach spodziewać — bez żadnego prawie skutku. 3)

W roku 1842 został wybrany, jako jeden z 12-tu senatorów rządzących Rzeczypospolita Krakowską. Gdy Austria, aby usmierzyć bunt — jak nazywała dążenia niepodległościowe Polaków — zajęła w r. 1846 Kraków — reprezentant jej hr. Deym obchodził się z Żydami jak najgorzej. Nietylko nie zniesiono organiczeń Rzeczypospolitej, oraz różnych opłat jak "koszernie" (podatku od koszernego mięsa) i t. p. — lecz nakładano jeszcze nowe opłaty i kontybusje na Żydów, jak "Matrazengeld" (zamiast słomy dla żołnierzy) i inne, które bardzo ich niszczły podkopując ich — kwitnący dawniej — byt gospodarczy. Zapanała wtedy wśród "niej wielka nędza, tak że musiano zbierać dla niej zapomogi w Wiedniu.

A wtedy wystąpił rab. Meisels z ostrym protestem przeciw hr. Deymowi i staroście Kriegowi, przedstawiając w obszernym memoriale nędzne położenie Żydów, i domagając się energicznie stanowczej zmiany dotychczasowego stanu rzeczy.

Oczywiście, że w tej atmosferze najczarniejszej reakcji, przesyconej obłudą i fałszem, — szczerzy stanowczy głos, wydobywający się z głębi zbolej duszy człowieka, odczuwającego krzywdy i niedole swego ludu, nie mógł się odbić odpowiedniem echem, nie mógł spowodować pożdanego skutku tem inniej, że został zagłuszony hałasem wykrytych intryg i mactactw kamaryli wiedeńskiej, wszelkiej szczególnie wówczas, w najciemniejszym okresie nocy reakcji i despotyzmu, poprzedzającym przedświt nowego jasnego dnia wolności.

Przebrała się nareszcie miara despotyzmu, reakcji i ucieniemienia. Iskry tlejące w duszach ujarzmionych, prześladowanych i uciskanych, zjednoczyły się w potężny jasny płomień, w groźbę dla mocarstwa pożar. Zdawało się, że się już ma ku końcowi niewoli i ucieniemieniu, że wolności stońce światu zaczyna w pełnym swym blasku. Obudziły się ze zdrenowania ludy wchodzące w skład Austrii, wyprostowały grzbiet pod jarzmem niewoli zgarbowiony, a śmiało i odważnie domagali się uznania swych praw, zmiany ustroju społecznego na zasadach sprawiedliwości i zupełnego równego uprawnienia.

Była to "wiosna ludów", rok 1848. Wielka w tej walce grali rolę Żydzi, z pośród wszystkich najbardziej upośledzeni. Na czele bojowników wolności w Wiedniu stanął Żyd Dr. Adolf Fischhof „der Redner im Hofe der Stände.“ A w Galicji był jednym z czołowych reprezentantów żydowskich w ruchu wolnościowym, rabin Ber Meisels. Jako członek deputacji galicyjskiej wysłanej do Wiednia, by wrzucić cesarzowi petycję w sprawie równego uprawnienia, — został wybrany z pośród przedstawicieli żydowskich, by przedstawił cesarzowi żądania żydowskie. Odnośny ustęp pety-

WSCHÓD

LÓDZ, MAJ, 1927.

Dr. Rabbi S. R. Hirsch

TORA A RELIGJA

przełożył: L. Fajngold.

Ludzka mądrość polega po części na uogólnieniu przy odnajdywaniu symbolów, obejmujących poszczególne zjawiska. Człowiek wówczas tylko zrozumieć może dokładnie zjawisko, o ile można je ująć w pewne określone ramy lub pojęcia — strona indywidualna abstrakcyjna jest dla niego poniekąd zagadką, do której dostęp jest zamknięty na siedem stupsów. I gdy natopatka na zjawiska, które nie dają się podprowadzić pod ogólne tkwiące w jego mózgu pojęcia, wówczas zjawiska te stoją w rażącej sprzeczności z jego pojęciami, w których znaleźć nie może żadnej analogii z danem, nie zaś przeciwnie.

Inaczej rzecze się ma z Tora — nie jest Ona tworem ducha łukiego, jest słowem Stwórcy do ludzi. Dlatego też stoi Tora bezwględnie wyżej aniżeli duch twórczy narodu, któremu została objawiona.

Już przeszło trzy tysiące lat istnieje Tora na świecie, a żadne pokolenie jeszcze się do niej należycie nie zastosowało, jej nie zrozumiało, i nakazów Jej nie spełniło. Była Ona i pozostało na zawsze najwyższym celem do osiągnięcia, do którego dążący winien naród i świat.

Najlepszym dowodem odrębnosci i Boskości Tory jest ta okoliczność, że w ciągu całego szeregu pokoleń Tora była zapoznawana, inne nato miast pokolenie wyniosły ją znów na należne jej miejsce. Przyszły później pokolenia, które znów oddalały się od Niej poczely. Wieki przechodzący i mijający a Ona pozostaje niezmieniona, jaką datą nam ją objawienie Boskie, na górze Sina i czeka aż naród, a za nim i świat cały dojrzaja, wreszcie do Jej zromienia.

Tora identyfikuje się z religią, z żydowską religią. Wyrz ten oznaczał zawsze stosunek człowieka do Boga, względnie do bogów, i otaczany był wszelkie nim czei i świętości. Czyż mogłyby istnieć szczytniejsza nazwa dla Tory? a jednak ta nazwa pozbawia Tora, jej rzeczywistego znaczenia.

Religia jest tak stara, jak ludzkość. Paganin czczący swoje bożej; człowiek dziki, który stwarza sobie boga z miodu i krwi-ludzkiej; Grek rzeźbiący swoje bóstwo ze złota i kości słoniowej; i przekazujący wizerunek jego potomności jako arcydziela sztuki ludzkiej — wszyscy oni posiadaли i posiadają religię.

Ta właśnie Tora, która od zarania istnienia swego świadczy o nieziemskim pochodzeniu — ta właśnie Tora nie ma historji. Długą historię posiadała Jej naród i ta historia jest jednym nieprzewidywanym lajcuchem dowodów stwierdzających Boskość Tory.

c. d. n.

AINTEURUSTANT ARON
NOZLICH FAR YEDUN!AILISTERTHUR, BIOT YAKOV-YOSHORNAL
ZU BEUKOPPEUN FALNENDEU NEMERUN:NISSEN, CHANO, AB, ALLOL — PEY. CHAN, SELLO, SHBTO,
ADER, NISSEN, CHANO, ALLOL — PEY, CHAN, SELLO, SHBTO,
ALLOL — PEY, CHAN, CHAN, SELLO, SHBTO, ADER — PEY,

YORISHUF PLAKAT-STEAMUN:

CHAN — CHAN, SHBTO, HANNO — PEY.
SHBTO, ADER, YOM — PEY.ALU 21 UK, BIOT YAKOV-YOSHORNAL
ANON 7 UK, KINNDUR NADATEUN
KASHTUN ZOAMBU 6.40 NILDUN.AIN DI AOBUNDERTMANTU, BIOT YOSHORNAL UN GEFUNGEN, ZU
A HODZI AIYINU HOGDURUT MATOMIM. ZON DI ANGUNU
HEUMETTU ARADAKOSH SHIRIBIUN AN DUR UWLTO, AID
FALNENDEU AZTARAFIM:(1) HARB R' MASHAIH ALIYALUFUN, YOL, (2) DR. M. LICHEN
BIORDENFELD, (3) HARB DR, HOSHEVIM, YOL, (4) DR. NATHAN
MIRAN, YOL, (5) HARB R' M. PLATZER-KAHOUR RABBI
SILITIA, (6) ANDRAH ISRAEL SHLITIA, (10) RAMBAM, (11) BIOT
YOSSEPH CHIM, ZAGUNDELDER SHLITIA, (12) BIOT SHLOM AN KAROKA,
YAKUB SHLOM, (13) R' SHMESHON RAVEL YIRSH, YOL, (14) SHMUEL SHLITIA,
ANDERHA RAVEL RABBI, (15) HARB DR. HANNAH HABA, (16) SHLITIA,
NAPSHON ZON, BIOT YAKOV-KAMPMUTH, (17) SHLITIA, (18) PEYTRI,
KAHOOR RAB, (19) PEYTRI, ASHER SHUNERDOLAO, (20) 5 PLATZER,
KAROKA, (21) R' SHMESHON RAVEL, (22) BAJRUCH-KAHOUR, (23) BIOT SHLOM AN
YOSSEPH, SHBUI SHL SHOSH HAKOT, YOL, ANDERHA SHLITIA, (24) R' MASHAIH BEN ISRAEL, (25) SHULZAJIUN
CHABRI, (26) CHAN CHIM SHLITIA, (27) SHARHESIA, YOL,
R' Y. Y. YOSSEPH, (28) BAJRUCH-KAHOUR, (29) MANDRAH HABA, YOL,
ANGOFERUN, ZON, "BENOT ANDRAH" YISRAEL, (30) NIVDONGEN,
ANAI-ZEGLU, NOYER PAN DI AOBUNDUR,
BAGNEU NEMERUN, KASHTUN 50 NILDUN,
GEUSIKOT WURST NAR, GEGUNEN PRIDEHARAOS NUL.ADRUM:
Redakcja i Administracja "BAJS JAKOW",
Łódź, Aleksandrowska 28.

Lódz, Maj 1927 r.

Cena 85 gr.

Rok IV № 6 (26)

"BAJS JAKOW" (miesięcznik)

Adres Red. "BAJS JAKOW" Lódz, Aleksandrowska 28.

בכיתה מישת חמה ולבבה
הנגי פינשם להבינו הופר הנכבר טר

יעקב צבי יוסקוביץ'

לובאו בריתו הנושאין עס טהו

רחל לאה ליברמן

בזא נטונה לו הדרתנו העפקה

בעז' נרבתו לובבה עתוננו.

מערתת, בות יעקב' לוו.

ירודע-ו א. ג. פרידנוו.

זו דער פערלאָדונג

פֿן אַנְגַּר וּזְעֵץ פֿאַרְיִינְצְּרִיךְוֹן

פריל הינדא לאה לאקס

וואָאנְגַּשְׂט אַערְצְּלִיכְּעָן טֶול טֶוב

אַרְבָּכְּ-גְּרוֹזָעַ

פלְּפָצָעַ.

בָּנָוָת אַנְדָּרְתִּישָׁוָאַלְּ

אַכְּטוֹנָג "בֵּית יַעֲקֹב"-שְׁוֹלָעַן

אוֹן בְּנוֹת-גְּרוֹפָעַן!

בעזרת אַפְּךְ טִיפְּן שְׁבוּוֹת-סְאַפְּעִירָאָל

אוֹףְּרִינְגְּזָוָרְדָּעָן

פֿונְגְּנְשְׁטָלְטְּגָנְעָן אַן פּֿעָרְגְּנָעָן.

1) רֻעְפּוּרָאַט

2) לִיעְדָּעַר

3) שְׁבוּוֹת-גַּעַשְׁפָּרָעַן

דָּאָם סְאַפְּעִירָאָל קָאָסְטָן 5 נִילָּוּן.

די שְׁפָעָדָט וְאָם דָּאָקָעָן גַּעַשְׁפָּעָן 20 וְיַכְּרָעָ

קוֹ�וְרָאָפְּלָאָגְּזָאָעָטָן אַן שְׁוִין אַבְּעָשְׁקָאָט

דָּאָם נְעִילָה, בְּעַקְעָטָן דָּאָם סְאַפְּעִירָאָל בְּחָנָמָן.

זו בעקעטן אוֹיפְּ אַנְגְּוֹר אַרְדָּעָס.

מזל טוב

אַהֲרֹצִינְעָן טֶול-טֶוב אַן פּֿיעָל נְלִיק-חָאנְגְּשָׁעָן

שְׁוַקְּעָן טֶרֶר אַיְגָעָר דִּי פּֿעָרְגְּוִיסְטָפְּלָעָן אַיְגָעָר-

לִיסְפָּן פּֿאָרָעָן גַּעַדְאָקָן פּֿוֹן, בְּאַיִּי אַן, בְּאַיִּי

פְּרָל. בְּעַטִּי רַאֲטְשִׁילְד (צִיּוֹד)

זָאַהְיָה פּֿעָרְלָאָפְּגָנָן סִיטָּה

ה. וּרְעַשְׁנָעָר (עַרְקָנְפָּרָט אַ.בָּ.)

אַיְיָר זְקוֹנְטָפָּס וְאָל וְפָן בְּעַזְיוּרָט טֶוב דִּי בְּלָאָן

סְעָן פּֿוֹן אַזְנָעָר הַבְּלִינְגָן אַיְרָעָל אַן אַפְּעָר

הַוִּיִּוִּי, וְאָל גְּנָבוֹיָט וּוּרְעָעָן אַיְמָס שְׁאָפָעָן פּֿוֹן

דִּי פּֿוֹטְבָּעָן פּֿוֹן בְּרָם וּוּרָאָה.

צְעַנְטְּרָאָלָעָן, בְּיַתְּ יַעֲקֹבְּ, קְרָאָקָא.

צְעַנְטְּרָאָלָעָן, בְּגָנוֹת אַנְגְּזָרָת וּשְׁרָאָלָי לְאָרוֹן.

בְּאַיִּי (אַרְטָס-נְרוֹזָעָן) קְרָאָקָא.

רַעְדָּקְצִיעָן, בְּיַתְּ יַעֲקֹבְּ-זְוָרָנְגָּאָל לְאָרוֹן.

בְּיַתְּ יַעֲקֹבְּ-סְעַמְּגָן קְרָאָקָא.

אָלָעָן, בְּיַתְּ יַעֲקֹבְּ-שְׁוּלָּוּן אַן וּוּלָּוּן.

אָלָעָן, בְּגָנוֹת בְּנָוָתָן אַן וּוּלָּוּן.

8 העזרליכען טֶול טֶוב תְּהַנְּגָשָׁע סִיר צִי דָעַ

פְּרָל. רָחֵל בְּאָה סִיט ה.

בְּרוֹה לִיְבָישְׂ נְסָבִים

אוֹרָקְעָר סְיַנְלְדָעָרִין

פְּרָל. חָנָה גְּלִימְסָמָא סִיט ה.

יִצְחָקְ פְּאַרְזְעַנְטְשָׁעוֹסְהִי

אַיְיָר זְקוֹנְטָפָּס וְאָל וְוּקָעָן גְּנָבוֹיָט אַן גְּיַסְפָּט

פּֿוֹן אַזְנָעָר אַרְעָעָל

שְׁעָרָאָרוֹן, בְּגָנוֹת אַנְדָּרְתִּישָׁוָאַלְּ

8 חָעַרְזְלִיכְעָן טֶול טֶוב וְאָוְנְגָשָׁט דִּי צְעַנְטְּרָאָלָעָן

פּֿוֹן בְּגָנוֹת אַנְדָּרְתִּישָׁוָאַלְּ אַן פּֿוֹלִיכְעָן דָעַ

פְּרָל. רָחֵל בְּאָה צִי רָחֵל תְּהַנְּגָשָׁע סִיט

ה. בְּרוֹדְ לִיְבָישְׂ נְכָבִים.

Lódz, Maj 1927 r.

"BAJS JAKOW" (miesięcznik)

Cena 85 gr.

Rok IV № 6 (26)

Adres Red. "BAJS JAKOW" Lódz, Aleksandrowska 28.

ברכת מזימת חמה ונלבכה
הנני פנסים לחברנו הנסיך הנכבד טר

יעקב צבי יוסקוביץ'

לכבוד ברית הנשואין עם טר

רחל לאה ליברמן

נש בזא נמנגה לו וורחתנו העמוקה
בעז' נרכחו לטובה עתוננו.

מערכח, בית יעקב' לודו

רוירעו עוז. ג. פרדרנו.

צ'ו דער ערלאָדונג
פֿון אַנְגּוּר וּזִיכּוּר אַרְיוֹצְעַנְצִירָן

פרֵרִי דִּינְדָּא לְאַהֲרָם

וואונשט אַהֲרָזְלִיבָּן טֶולְטָבָּן

אַרְבָּבָּ-גְּרוּבָּעָן
בְּנוֹת אַנְדָּרִתְּ יִשְׂרָאֵלָן

סְלִיפְצָעָן.

אַכְּטוֹנָג "בֵּית יַעֲקֹב"-שּׁוֹלְעַן!
אוֹן בְּנוֹת-גְּרוּפָעַן!

בעארנט אַפְּךְ טִיףְן שְׁבוּחוֹ-סְאַטְּעַרְיאָל,

אוֹףְּ יִנְגְּזָעָן דָּרְגָּן
סְעַרְאַנְשְׁטָלְפָּגָן אַן פִּיעָרְגָּן.

1) רַעֲפָרָאַט
2) לְיֻדְעָר
3) שְׁבֻעָות-גַּעַשְׁפָּרָעָךְ

דָּאָם מַאֲטָעְרִיאָל קְפָּסָם 5 גִּילְעָן.

דָּי שְׁפָרָט וּדָאָם דְּאַבְּעָן גַּעַשְׁפָּרָעָךְ 20 זִיגָעָר

קוֹוָאַטְּמָלְאָדָגְעָטָעָן אַן שְׁוִין אַגְּנָעְשָׂקָט

דָּאָם גַּעַלְדָּר, עַקְעַטְעַיְן דָּאָם טַאַטְּרִיאָל חַנְנָמָן

צ'ו בעקטען אוֹף אַנְגּוּר אַדְרָעָס.

אַהֲרָצְיָעָן טֶולְטָבָּן צ'ו פִּילְּ גַּלְּיקְ-חַאנְגְּשָׁעָן
שִׁיקְעָן טִיר אַיְבָּר דַּי פָּרְדִּינְסְּטוּלָּעָן אַרְעָאָן
לִיפְשִׁין פָּרָן גַּעַרְאָקָן פֿון בְּבִיְּ אַן בְּבִיְּ

סְלָוָן בְּעַטְיַ רַאֲטְשִׁילְדָּן (צִירָן)

צ'ו אַיְהָרָ פָּרְלָאָכְגָּן סְטָן

הַוְּרָעְשָׁנָעָר (עַרְאַנְקְּפָּרָטָן אַמְּ)

אַיְהָרָ צְקוֹנְפָּטָן זֶלְלָן בְּעַצְּעִירָתָן סְטָן דַּי בְּלָהָן

סְעָן פֿון אַנְגּוּר הַפְּלִינְגָּן אַנְרָאָל אַן אַפְּעָרָה

הַוְּיָוִי, זֶלְלָן גְּעַפְּוֹתָן וּוּרְעָן אַיְםָס שְׁאָפָּעָן פֿון

דַּי פְּרָכְטָעָן פֿון בְּרָם יִשְׂרָאֵל.

צְעַנְטְּרָאָלָעָן, בֵּית יעָקְבָּן קְרָאָקָא.

צְעַנְטְּרָאָלָעָן, בְּנָוחָ אַנְדָּרִתְּ יִשְׂרָאֵל לְאָרוֹן.

בְּבִיְּ (אַרְטָסְ-גְּרוּפָעָן) לְאָרוֹן.

רַעֲדָקְצִיעָן, בֵּית יעָקְבָּן-שְׁוֹרְגָּנָלָן לְאָרוֹן.

בֵּית יעָקְבָּן-סְטָנִינָאָרָן קְרָאָקָא.

אַלְעָן, בֵּית יעָקְבָּן-שְׁוֹלָעָן אַן פּוּלְעָן.

אַלְעָן בְּנוֹתְגְּרוּפָעָן אַן פּוּלְעָן.

אַהֲרָצְיָעָן טֶולְטָבָּן חַאנְגְּשָׁעָן סְרָן צ'ו דָּרָר
חַחְוָנָה פֿון אַנְגּוּר פָּאַרְוִיזְעַנְדָּרָעָן
פְּרָלִי רַחְלָ בְּאָהָ טִיטְ הָ

בְּרוֹהָ לְיִבְשָׁ נּוֹסְבָּוּם

אַוְרָ אַנְגְּזָרָרְסְּלָדְרָיָן

פְּלִיְּ חַנְהָ גְּלִיכְסְּמָאָן טִיטְ הָ

צִ'הָמָ פָּאַרְזְעַנְטְּשְׁוּסְמָיָן

אַיְהָרָ צְקוֹנְפָּטָן זֶלְלָן וּוּרְעָן גְּעַפְּוֹתָן אַן נִיכְסָט

סְעָן אַנְגּוּר אַרְעָלָן

אַרְטָסְ-גְּרוּפָעָן

שְׁעַרְאָרָן, בְּנָוחָ אַנְדָּרִתְּ יִשְׂרָאֵל

אַהֲרָצְיָעָן טֶולְטָבָּן צְוָבָּן וּוּנְשָׁטָן דַּי צְעַנְטְּרָאָלָעָן

סְעָן בְּנָוחָ אַנְדָּרִתְּ יִשְׂרָאֵל אַן פּוּיְקָן דָּרָר

פְּרָלִי רַחְלָ בְּאָהָ צ'ו דָּרָר חַזְגָּה סְטָן

הַבְּרוֹדְרִיְבָּשְׁ נּוֹכְבָּלִים